

Андрій Пасєка

ORCID: orcid.org/0009-0009-1361-8356

УДК 81'373.46:616.6

DOI: 10.31558/1815-3070.2023.45.12

КВАЛІФІКАЦІЙНІ ТА ДИФЕРЕНЦІЙНІ ОЗНАКИ ТЕРМІНІВ УРОЛОГІЇ

У статті аналізуються кваліфікаційні та диференційні ознаки термінів урології в межах основних наукових лінгвістичних парадигм. Коротко окреслено основні етапи становлення поняття «термін» (з аналізом його основних ознак) у вітчизняній лінгвістиці. Запропоновано авторське визначення поняття метатерміна в межах когнітивної лінгвістики. Аргументовано основні підходи до тлумачення термінів урології та подано основні ознаки урологічних термінів.

Ключові слова: термін, термінологія, термінолексика, термін урології, антропоцентрична лінгвістична парадигма.

Постановка наукової проблеми та її актуальність. Розвиток будь-якої термінології відбувається разом із розвитком відповідної науки. І в цьому урологія не є винятком.

Порівняно з іншими галузями медичних знань, урологія як окрема галузь сформувалась відносно нещодавно. Часом народження урології як самостійної дисципліни вважають середину ХІХ століття. Вітчизняна урологія бере офіційний відлік від початку роботи урологічного відділення Одеської міської лікарні, яке було відкрито у 1863 році («Урологія: Національний підручник для студентів вищих навчальних закладів»).

Зауважимо, що медична галузь знань швидко змінюється, бо з'являються нові захворювання, формуються нові методи лікування, створюються відповідні препарати для їх лікування та ін., а це не може не спричиняти змін у термінології медицини. За минуле сторіччя (й особливо в останні десятиріччя) завдяки стрімкому загальному науково-технічному розвитку урологія перетворилася на одну з найпрогресивніших високотехнологічних галузей сучасної клінічної медицини. Тож не міг не з'явитися той шар спеціальних слів, що обслуговують відповідну галузь медичного знання. Утім урологічна термінологія й до сьогодні залишається малодослідженою у вітчизняному термінознавстві. Саме цим і зумовлена актуальність пропонованої статті, адже ця робота постає однією з перших спроб дослідити українську урологічну термінологію як підсистему розгалуженої термінологічної системи, що обслуговує клінічну медицину.

Аналіз досліджень цієї проблеми. Історія вивчення термінів є досить тривалою, а матеріал, накопичений у дослідженнях з термінознавства, становить значний за обсягом і вагомих за своїм значенням масив. У дослідженні урологічної термінології ми спиралися на досягнення вітчизняної термінознавчої науки, презентованої працями І. Верхратського, М. Вікула, А. Вовка, Я. Головацького, О. Горбача, І. Горбачевського, П. Горещького, А. Д'якова, І. Квітко, Т. Кияка, І. Ковалика, Г. Кониського, І. Кочан, А. Крижанівської, А. Кримського, О. Курило, В. Левицького, Я. Лепченка, Т. Михайлової,

Г. Наконечної, І. Огієнка, Є. Озаркевича, С. Паночіні, Т. Панько, В. Перхача, В. Підмогильного, В. Пілецького, Л. Полюги, Н. Родзевич, С. Рудницького, Т. Секунди, Л. Симоненко, П. Тутковського, Г. Холодного, І. Шелудька, О. Янати, С. Яреми та багатьох інших дослідників.

Не менш важливими для дослідження видалися праці, в яких було розглянуто медичну термінологію як одну з найдавніших груп фахової лексики. В історичному аспекті медичну термінолексику досліджували (Г. Дидик-Меуш, В. Німчук, Т. Олещук, О. Олійник, В. Передрієнко, Т. Файчук, Н. Цісар), діалектному (В. Баденкова, Я. Вакалюк, О. Вікторіна, П. Гриценко, О. Малахівська, Р. Омельковець, М. Рут, О. Стрижаківська, Т. Чайко), етимологічному (Г. Краковецька, М. Терехова), педагогічному (Я. Януш, Л. Петрух, Л. Пиріг), прикладному (О. Кіцера, Н. Місник, С. Нечаїв, О. Самолисова, О. Тараненко, І. Терлецька, В. Тихоша, Г. Шалаєва, Л. Шутак) та ін.

Термінологію окремих підсистем медичного знання за останні роки аналізували Н. Гимер (термінологія косметики й косметології), М. Дмитрук (ветеринарна лексика), І. Іваненко (логопедична термінологія), І. Корнейко (термінологія медичної радіології), Т. Лепеха (судово-медична термінологія), В. Лисенко (анатомічна термінологія), Т. Луковенко (гомеопатична лексика), Н. Місник (клінічна термінологія), Г. Морозова (мікросистема акушерства й гінекології), Р.-Ю. Перхач (фармацевтична термінологія), О. Петрова (епідеміологічна термінологія), Л. Ріднева (онкологічна термінологія), Т. Соколовська (українська термінологія з генетики), Р. Стецюк (кардіологічна термінологія) та інші.

Здійснивши критичний аналіз праць попередників, маємо підстави стверджувати, що до сьогодні вітчизняна урологічна термінологічна лексика не була предметом окремого дослідження, хоча в деяких працях з клінічної медицини (Н. Місник, Г. Морозова, В. Лисенко та ін.) зустрічаємо окремі термінолексеми на позначення урологічних понять.

Мета й завдання. У дослідженні поставлено за мету дослідити кваліфікаційні та диференційні ознаки термінів сучасної вітчизняної урології. Реалізація поставленої мети передбачає виконання низки **завдань**: 1) встановити основні нормативні вимоги до термінів; 2) уточнити й доповнити базове поняття термінознавства «термін»; 3) поглибити сучасні уявлення про роль і місце термінів у лексичній системі української мови; 4) виокремити комплекс критеріїв, спираючись на який, можна розмежувати поняття «термін» і «нетермін»; 5) з'ясувати особливості урологічної термінології.

Об'єкт і предмет дослідження. Об'єктом дослідження в нашій статті є українська урологічна термінолексика, предметом дослідження – кваліфікаційні та диференційні ознаки термінів урології.

Опис фактичного матеріалу та методів, застосованих у процесі аналізу. Матеріалом дослідження слугували термінолексеми, виділені шляхом суцільної вибірки з наукових урологічних текстів, текстів підручників з урології та медичних словників.

Загальна кількість залучених до аналізу мовних зразків становить 300 українських урологічних термінолексем.

Комплексний характер дослідження визначає використання низки загальнонаукових і лінгвістичних методів. Зокрема, в роботі було використано методи наукових досліджень, які застосовують у лінгвокогнітології, а саме: описовий метод, зіставний метод, метод дистрибутивного аналізу, лінгвостатистичні та квантитативні методи. Описовий метод було використано для висвітлення та інвентаризації урологічних термінолексем. Дефінітивний аналіз став у пригоді в процесі уточнення визначень деяких метатермінів (*термін, термінологія*); унормування, упорядкування й уточнення низки урологічних термінів, на основі яких виконано дослідження, напрацювання основних критеріїв визначення нормативної природи урологічного терміна.

Виклад основного матеріалу й обґрунтування результатів. Система термінів кожної галузі знань має свої особливості. Не винятком є й урологія як одна з галузей медичного знання. Для подальшої роботи з термінами урології маємо уточнити й відправний метатермін «термін» та визначити критерії нормативної терміноодиниці.

Чітко окреслюючи й відмежовуючи сфери «життя» слів у мові, лінгвісти й до сьогодні не мають одностайної думки щодо сутності такого явища як термін. Термін намагаються подати то як слово, то як математичну формулу, то як ієрогліф чи знаряддя, але усталеного й загальноприйнятого науковою лінгвістичною спільнотою визначення немає. До того ж часто спостерігаємо проліферацію таких визначень терміна, в яких немає якихось істотних відмінностей від поданих раніше визначень. Можливо, такий стан речей свідчить про хибність підходів до розуміння цього лінгвістичного явища, можливо, про панування лінгвістичних наративів минулого століття або про нерозуміння природи терміна як такого.

Термінознавство є одним з розділів мовознавчої науки, а отже, її розвиток відбувався в рамках тих парадигм, які панували в науці загалом і в лінгвістиці зокрема.

У першій чверті XIX ст. у мовознавстві оформлюється порівняльно-історична парадигма; саме вона й окреслює напрям досліджень у термінології аж до початку XX століття. В результаті виникло розмежування синхронічного та діахронічного підходів до вивчення термінів. У статтях О. Бабенка, С. Веретки, М. Вікула, В. Дністренка, Г. Іваниці, Ф. Калиновича, І. Кандяка, І. Левицького, І. Огієнка, С. Паночіні, Т. Секунди, О. Семененка, Ол. Фінкеля, В. Шарка, Б. Юрківського можна віднайти поради й зауваги щодо написання й уточнення конкретних термінів у перекладознавчому, порівняльному чи історико-етнографічному аспектах в окремих галузевих термінологіях. Утім переважна більшість дослідників у цей час уникала визначення таких абстрактних понять, як термін, термінолексма, зосереджуючись переважно на роботі зі спеціальною лексикою для укладання словників української фахової мови. Тільки після збору

значного емпіричного матеріалу наукова лінгвістична спільнота впритул підходить до осмислення категорій термінознавства.

На рубежі XIX–XX ст. почала розвиватися структурна лінгвістична парадигма, в якій мову розглядали як знакову систему, як структуру. Мову кваліфікували як багаторівневу систему, а кожний із її рівнів – як замкнену систему. В межах означеної парадигми найчастіше ішлося про терміносистему, а найважливішим завданням поставало виявлення й угруповання термінів, їх систематика й класифікація, об'єднання в лексико-семантичні групи, побудова лексико-семантичних полів із ядром і периферією тощо, з'ясування функцій, притаманних мовним одиницям у межах тієї-ж таки системи. Тож особливу увагу було приділено структурі, системі, функціям структурних компонентів, а значення соціальних і психологічних чинників у функціонуванні й варіюванні термінів ігнорувалося. Зауважимо, що структурні методи широко застосовувалися як у порівняно-історичному мовознавстві, так і в сучасній лінгвістиці.

У межах заявленої лінгвістичної парадигми вчені-мовознавці загалом виокремлюють три напрями у вивченні терміна. Відповідно до першого, *номінативно-семасіологічного*, напряму термін кваліфікують у межах загальнолітературної мови як «слово, яке має всі властивості останнього як лексичної одиниці, тобто такої одиниці, що позбавлена певних специфічних властивостей ні у формі, ні у змісті» (Соловій 171). Другий підхід – *системноструктурний* (чи *структурно-семантичний*) – ґрунтується на системних явищах. Згідно з третім, *функційним*, підходом термін характеризують з огляду на його функціонування і функції. Ю.В. Віт об'єднує другий і третій підходи в один (Віт 262).

Структурна лінгвістика не втрачає своїх позицій і сьогодні, але й у її рамках «відбувалася зміна уявлень про термін: спочатку його вважали «особливим словом» (І. Ковалик, Н. Непийвода), потім – «словом в особливій функції» (К. Люцинський, О. Покровська, С. Худолєєва), основа якого – «мовний субстрат» (Романова 55).

Крім проблем, пов'язаних із дефініцією поняття *термін*, структурна лінгвістика до сьогодні не має чіткої й однозначної відповіді на питання про ознаки *терміна*.

Згідно з настановними документами Держстандарту України (ДСТУ) основні вимоги до терміна такі: 1) однозначна відповідність терміна поняттю; 2) відповідність лексичного значення терміна позначеному ним поняттю; 3) системність; 4) раціональна стислість; 5) словотворча (дериваційна здатність); 6) мовна правильність (ДСТУ 14).

Українські й зарубіжні мовознавці пропонують такі вимоги до терміна: 1) зв'язок із науковим поняттям; 2) наявність чіткої дефініції, тобто короткого логічного визначення поняття, у якому відображені суттєві ознаки певного об'єкта; 3) системність; 4) спеціальна сфера застосування; 5) тенденція до однозначності в межах термінологічного поля, тобто термінології певної галузі; 6) відносна незалежність від контексту; 7) термін повинен бути точним, чітким;

8) термін має бути коротким (лаконічним), семантично прозорим, хоча ця вимога досить часто суперечить іншій вимозі – точності, а саме це є важливим для термінологічної одиниці; 9) термін не повинен мати синонімів та омонімів; 10) план вираження – слово або словосполучення; 11) стилістична нейтральність, тобто відсутність експресії, модальності, естетичних характеристик; 12) термін має бути милозвучним.

Водночас потрібно констатувати, що більшість термінів не мають названих ознак, тому значна частина мовознавців цей підхід, який протиставляє слово і термін, вважає неприйнятним для сучасної науки.

На нашу думку, найповнішим на сьогодні є визначення, подане М. Вакуленком у монографії «Українська термінологія: комплексний лінгвістичний аналіз»: «Термін – це одиниця лексичного рівня (слово або словосполучення), яка позначає певне поняття у відповідній галузі людської діяльності, утворює функціонально-тематичний клас галузевої лексики і є органічним (системним чи позасистемним) елементом термінологічного фонду» (Вакуленко 24).

Зауважимо, що дослідження будь-яких мовних феноменів відбувається в межах тієї чи тієї панівної лінгвістичної парадигми. Так, аналіз терміна як мовного знака усе минуле століття перебував у межах структурної лінгвістики. Саме тому в працях провідних термінознавців маємо майже однакові визначення: терміни – це особливі слова чи словосполучення, чи словесні комплекси, які відрізняються від інших номінативних одиниць однозначністю, точністю, системністю та незалежністю від контексту.

Сучасна лінгвістика ґрунтована на антропоцентричній парадигмі, тобто на принципі вивчення мови в тісному зв'язку з буттям людини, на аналізі мовних феноменів у зв'язку з людським мисленням і різними видами духовно-практичної діяльності людини. У межах означеної парадигми терміни переважно кваліфікують як динамічні одиниці. Вітчизняні дослідники намагаються кваліфікувати термін не як статичну одиницю, а як динамічну, що зумовлена характером дискурсу, в якому її використано, адже кожний тип дискурсу накладає свої обмеження на форму та зміст мовних знаків, які в ньому функціонують.

Аналіз сучасних вітчизняних досліджень з термінознавства (Н. Зглінська, В. Іващенко, І. Колеснікова та ін.) свідчить про те, що застосування когнітивного підходу не спростило вивчення мовного явища, а лише наблизило термінологів до розуміння сутності й закономірностей функціонування термінів (Зглінська). До того ж, складність поставлених перед термінознавцями проблем спричинила множинність думок щодо такого явища, як термін.

Зауважимо, що новий напрямок продовжує розв'язувати проблеми теоретичного термінознавства, тоді як когнітологи лише додають до цих досліджень власний концептуальний апарат: *фрейми, концепти, картину світу, моделювання* та ін.

Вважаючи новий когнітивний напрямок у дослідженні терміна як явища найперспективнішим, спробуємо вибудувати дослідження термінології сучасної урології саме в руслі нової лінгвістичної парадигми.

Першочерговим і найважливішим завданням для будь-якої сфери професійної діяльності або науки є визначення тих мовних одиниць, що обслуговують означену сферу, тож для кваліфікації тих чи тих слів як термінів необхідним постає окреслення параметрів, за якими відбувається кваліфікація слів як термінів чи нетермінів. Тут зауважимо, що термін носієм мови легко виокремлюється із масиву загальноживаних слів навіть тоді, коли носій не знає про основні кваліфікаційні ознаки терміна.

З усіх видів комунікації потребує термінів ділове й формально-рольове спілкування, адже інші види комунікації (світський, духовний міжособистісний тощо) передбачають інші засоби й способи комунікування.

Отже, зазначимо першу особливість терміна – це мовна одиниця, що постає вербалізованим результатом професійного мислення. Саме терміни є значущими лінгвокогнітивними засобами орієнтації людини в її професійній сфері. Так, опанування термінології, якою послуговується у своїй професійній діяльності лікар-уролог, є відправним пунктом в осмисленні простору відповідної галузі знань. Не випадково Карл Лінней, розмірковуючи про роль наукової назви, терміна, говорив: якщо не знаєш назв, зникає знання речей.

Другою визначальною ознакою терміна є його належність до професійної комунікації. Використання термінів представниками однієї й тієї самої спеціальності сприяє оптимальній організації спілкування між ними: завжди доцільніше й швидше скористатись терміном, аніж подавати розгорнуту дефініцію з багатьма уточненнями. Отже, термін – це згорнутий професійний текст. Так, наприклад, радше скористатись урологічним терміном «амілоїдоз нирок», аніж використовувати цілий текст з іншими термінами для означення ситуації з цим діагнозом: «відкладення в клубочках, каналцях, інтерстиції, судинах специфічного нерозчиненого фібрилярного білка – амілоїду» (Радіонова). Тут ми хотіли б дещо уточнити, адже зміст терміна передбачає наявність того знання, що міститься поза межами загальної лексики та постає тим субстратом, в якому оформлюється термінологічна одиниця.

Не менш важливою ознакою терміна в межах антропоорієнтованої наукової парадигми є його конвенційність. Термін є штучним утворенням у тому смислі, що він виникає в результаті роботи над певним об'єктом, у результаті узагальнення певного обсягу знань. Якщо з терміном погоджується професійна спільнота, він продовжує своє існування в мові, обростаючи різними зв'язками. Трапляється й так, що на позначення того самого поняття виникає декілька лексем, що претендують на місце терміна, тоді в результаті дискусій і конвенцій закріплюється тільки один варіант. Такий шлях виникнення докорінно відрізняє термін від слова, і тут уже не важливим є механізм утворення поняття (номінування, метафоризація чи щось інше).

На нашу думку, суть терміна полягає в тому, що, постаючи спеціальним знаком, термін вводить невідоме або маловідоме поняття, яке потребує

визначення, тлумачення, пояснення. Наприклад, термін «гідатидурія (ехінококурія) – наявність у сечі дрібних дочірніх ехінококових бульбашок – гідатид, що потрапляють у сечові шляхи з гідатидозного міхура нирки» (Пасечніков 414) потребує пояснення через інші терміни, що своєю чергою теж мають бути пояснені.

По-четверте, термін є динамічним утворенням, а це означає, що його дефініція має не абсолютний, статичний, а відносний характер. Так, абсолютно усталеною є ситуація, коли термін, що існував раніше, із плином часу може бути замінений доречнішим чи точнішим новим терміном.

По-п'яте, термін є не елементом системи, а елементом професійної матриці. Хоча, як зазначає О. Голованова, за терміном необхідно визнати реалізацію не лише наукового професійного знання, а й «мерехтливого» повсякденного та практичного професійного знання (Голованова).

По-шосте, термін є когніцією, поки він створюється, і стає концептом, коли він усталюється в науці. Тому не можемо не погодитися з О. Головановою в тому, що між терміном (коли він уже є концептом – доповнення А. Пасека) і поняттям існують човникові відносини: поняття конструюється на основі концепту, але з часом зміст поняття входить до змісту концепта, що своєю чергою впливає на подальший розвиток поняття.

Термінам урології притаманними є всі названі вище ознаки. Проте найголовнішим є те, що урологічний термін існує в межах певного дискурсу, в точці перетину мовлення й ситуації, в якій це фахове спілкування відбувається. Тож урологічний дискурс включає не тільки мовлення, але і його передумови, враховує весь позамовний контекст і невисловлені цілі, наміри, невербалізований досвід перебування у професії.

Резюмуючи все висловлене вище, пропонуємо термін розуміти як конвенційний мовний знак, що є результатом роботи професійної матриці та елементом професійного дискурсу. Урологічний термін постає конвенційним мовним знаком, що виникає як результат когніції в межах урологічного дискурсу. Основними ознаками урологічного терміна вважаємо такі: 1) урологічний термін є результатом професійного мислення лікаря-уролога, лінгвокогнітивним засобом орієнтації фахівця у сфері урології; 2) постає елементом професійної комунікації з питань урології; 3) вводить невідоме або маловідоме поняття, яке потребує визначення, тлумачення, пояснення; 4) є динамічним утворенням; 5) постає елементом клінічної, урологічної матриці; 6) є частиною урологічного дискурсу.

Подальша робота з вивчення української урологічної термінології буде здійснюватися з огляду на панівну наукову парадигму, особливості національного термінотворення та рівень міжнародних стандартів.

Література

1. Беляєва, О. М. Латинсько-український тлумачний словник клінічних термінів. Київ: ВСВ «Медицина», 2016. 224 с.
[Byelyayeva, O. M. Latyns'ko-ukrayins'kyu tлумачnyy slovnyk klinichnykh terminiv. Kyuiv: VSV «Medytsyna», 2016. 224 s.]
2. Васенко, Л. А., Дубічинський, В. В., Кримець, О. М. Фахова українська мова. Київ, 2008. 278 с.
[Vasenko, L. A., Dubichyns'kyu, V. V., Krymets', O. M. Fakhova ukrayins'ka mova. Kyuiv, 2008. 278 s.]
3. Вакуленко, М. О. Українська термінологія: комплексний лінгвістичний аналіз. Івано-Франківськ: Фоліант, 2015. 361 с.
[Vakulenko, M. O. Ukrayins'ka terminolohiya: kompleksnyy lnhvistychnyy analiz. Ivano-Frankivs'k: Foliant, 2015. 361 s.]
4. Вит. Ю. В. «Терминология и ее место в языке». *IV Міжнародна науково-практична конференція з питань методики викладання іноземної мови, пам'яті професора В. Л. Скалкина (27–28 січня 2005)*. Одеса: Астропринт, 2005, 258–263.
[Vyt. Yu. V. «Termynologhyya y ee mesto v yazyke». *IV Mizhnarodna naukovy-praktychna konferentsiya z pytan' metodyky vykladannya inozemnoyi movy, pam'yati profesora V. L. Skalkina (27–28 sichnya 2005)*. Odesa: Astroprynt, 2005, 258–263.]
5. Голованова, Е. И. Введение в когнитивное терминоведение. Москва: Флинта, Наука, 2011, 136 с.
[Golovanova, Ye. I. Vvedeniye v kognitivnoye terminovedeniye. Moskva: Flinta, Nauka, 2011, 136 s.]
6. ДСТУ 3966:2009. Термінологічна робота. Засади і правила розроблення стандартів на терміни та визначення понять. [На заміну ДСТУ 3966-2000 ; чинний від 2010-07-01]. Вид. офіц. Київ: Держспоживстандарт України, 2010. 35 с.
[DSTU 3966:2009. Terminolohichna robota. Zasady i pravyla rozroblennya standartiv na terminy ta vyznachennya ponyat'. [Na zaminu DSTU 3966-2000 ; chynnyy vid 2010-07-01]. Vyd. ofits. Kyuiv: Derzhspozhyvstandart Ukrayiny, 2010. 35 s.]
7. Зглінська, Н. Л. «Зміна парадигм у науковому пізнанні. Мультиверсум». Філософський альманах. *Публікації Інституту філософії імені Г. С. Сковороди НАН України 2008 рік 68*, Київ, 2008. [Ел. ресурс]. Режим доступу: http://www.filosof.com.ua/Jornel/M_68/Multiversum_68.htm (дата звернення: 16.02.2023).
[Zhlyns'ka, N. L. «Zmina paradyhm u naukovomu piznanni. Mul'tyversum». *Filosofs'kyu al'manakh. Publikatsiyi Instytutu filosofiyi imeni H. S. Skovorody NAN Ukrayiny 2008 rik 68*, Kyuiv, 2008. [El. resurs]. Rezhym dostupu: http://www.filosof.com.ua/Jornel/M_68/Multiversum_68.htm (data zvernennya: 16.02.2023).]
8. Іващенко, В. Л. «Когнітивне термінознавство: перспективи розвитку». *Термінологічний вісник 1*, 2011: 47–54.
[Ivashchenko, V. L. «Kohnityvne terminoznavstvo: perspektyvy rozvytku». *Terminolohichnyy visnyk 1*, 2011: 47–54.]
9. Колеснікова, І. А. Лінгвокогнітивні та комунікативно-прагматичні параметри професійного дискурсу: автореф. дис. ... д-ра філол. наук : 10.02.15. К., 2009. 33 с.
[Kolesnikova, I. A. Lnhvokohnityvni ta komunikatyvno-prahmatychni parametry profesiynoho dyskursu: avtoref. dys. ... d-ra filol. nauk: 10.02.15. K., 2009. 33 s.]
10. Радіонова, В. В; Туренко, О. А; Кужевський, І. В; Циганков, К. В; Денисенко, О. О; Разініна, Ю. О. «Амілоїдоз як клінічна проблема, складний випадок встановлення діагнозу

- амілоїдозу нирок» 3, Т. 9. 2020. Режим доступу: <http://dx.doi.org/10.22141/2307-1257.9.3.2020.211462> (дата звернення: 16.02.2023)
[Radionova, V. V; Turenko, O. A; Kuzhevs'kyu, I. V; Tsyhankov, K. V; Denysenko, O. O; Razinina, Yu. O. «Amiloyidoz yak klinichna problema, skladnyy vypadok vstanovlennya diahnozu amiloyidozu nyrok» 3, Т. 9. 2020. Rezhym dostupu: <http://dx.doi.org/10.22141/2307-1257.9.3.2020.211462> (data zvernennya: 16.02.2023)]
11. Романова, О. О. «Спеціальна лексика української мови як об'єкт лінгвістичного дослідження: термін і номеню». *Термінологічний вісник* 1, 2011: 55–62.
[Romanova, O. O. «Spetsial'na leksyka ukrayins'koyi movy yak ob'yekt linhvistychnoho doslidzhennya: termin i nomenyu». *Terminolohichnyy visnyk* 1, 2011: 55–62.]
12. Соловій, В. З. «Основні підходи до вивчення терміна». *Вісник Житомирського державного університету. Філологічні науки* 59, 2011: 171-173. Режим доступу: http://eprints.zu.edu.ua/7342/1/vip_59_37.pdf
[Soloviy, V. Z. Osnovni pidkhody do vuvchennya termina. *Visnyk Zhytomyr's'koho derzhavnoho universytetu. Filolohichni nauky* 59, 2011: 171–173. Rezhym dostupu: http://eprints.zu.edu.ua/7342/1/vip_59_37.pdf]
13. Урологія: Національний підручник для студентів вищих навчальних закладів / За ред. проф. С. П. Пасечнікова. Вінниця: Нова книга, 2019. 432 с.
[Urolohiya: Natsional'nyy pidruchnyk dlya studentiv vyshchych navchal'nykh zakladiv / Za red. prof. S. P. Pasychnikova. Vinnytsya: Nova knyha, 2019. 432 s.]

QUALIFYING AND DIFFERENTIAL SIGNS OF UROLOGY TERMS

Andrii Pasiaka

Department of General and Applied Linguistics and Slavonic Philology, Vasyl' Stus Donetsk National University, Vinnytsia, Ukraine.

Abstract

Background: The development of any terminology occurs together with the development of the corresponding science. Thus, urology is not an exception. Compared to other fields of medical knowledge, urology was formed as a separate field relatively recently.

Modern urology keeps up with the times, and therefore develops in line with modern scientific and medical achievements.

All these factors cause changes in terminology. Over the past century (especially in recent decades) urology has turned into one of the most progressive high-tech branches of modern clinical medicine thanks to the rapid general scientific and technical development. However, the urological terminology remains understudied in domestic terminology and has not been the subject of a separate study yet.

Purpose: The purpose of the study is to investigate the qualifying and differential features of the terms of modern domestic urology.

Results: Modern linguistics is based on the anthropocentric paradigm, that is, on the principle of the language study in close connection with the human existence. It is also based on the analysis of the language phenomena in connection with human thinking and various types of spiritual and practical human activities. Within the defined paradigm, terms are mostly qualified as dynamic units. Adhering to the opinion of many modern domestic linguists, we qualify the urological term not as a static unit, but as a dynamic one, which is determined by the nature of the clinical (urological) discourse.

Discussion: We propose to understand the term as a conventional language sign, which is the result of the work of the professional matrix and the element of the professional discourse. The urological

term appears as a conventional linguistic sign that arises as the result of cognition within the urological discourse. We consider the main features of the urological term as follows: 1) a urological term is the result of the professional thinking of a urologist and the linguistic-cognitive means of orientation of a specialist in the field of urology; 2) appears as an element of the professional communication on issues of urology; 3) introduces an unknown or little-known concept that requires definition, interpretation and explanation; 4) is a dynamic formation; 5) appears as an element of the clinical, urological matrix; 6) is the part of the urological discourse.

Further work on the study of the Ukrainian urological terminology will be carried out taking into account the prevailing scientific paradigm, the peculiarities of the national terminology and the level of international standards.

Keywords: term, terminology, term vocabulary, term of urology, anthropocentric linguistic paradigm.

Vitae

Andrii Pasiaka is PhD student in Philology, department of General and Applied Linguistics and Slavonic Philology, Vasyl' Stus Donetsk National University. Research areas: terminology, cognitive linguistics, Ukrainian terminology of urology.

Correspondence: a.pasiaka@donnu.edu.ua

Надійшла до редакції 25 березня 2023 року
Рекомендована до друку 22 квітня 2023 року